

Bogoljub Sijakovic
Mythos, Physis, Psyche:
Ogledanje u predsokratovskoj
«Ontologiji» i «Psihologiji»,
Niksic, Univerzitetaska rijec /
Beograd: Filozofsko drustvo Srbije
1991, 434 pàgs., 20x13 cm.
Publicat a la Philosophotheca
ALETHEIA, knj. 1 /
FILOSOFKE STUDIJE,
biblioteka knj. (19) = *Mythos,*
Phisis, Psyche: ein Sichversuchen
an der vorsokratischen
«Ontologie» und «Psychologie»

L'abril de 1989, el professor Bogoljub Sijakovic, de la Universitat de Niksic de l'antiga Iugoslàvia, llegia la seva tesi doctoral a la Universitat de Sarajevo. Dos anys més tard, aquella tesi sortia a la llum pública. El seu autor ha tingut la delicadesa de trametre'n un exemplar al Departament de Filologia Clàssica de la Universitat Autònoma de Barcelona, en el benentès que el seu estudi neix i es forma gairebé exclusivament en territori dels clàssics. I és que el professor Sijakovic es mou amb plenitud de coneixements filològics entre les fonts clàssiques referents als conceptes tan fonamentals per a la filosofia en els seus inicis com foren els de *physis* i *psyche*. Al professor Sijakovic, doncs, el nostre agraïment.

Mythos, Phisis, Psyche comprèn onze capítols, en els quals l'autor ordena cronològicament els autors pre-socràtics que estudia.

El primer capítol presenta l'*status quaestionis*: introducció als pre-socràtics, aclariment dels termes «físic» i «fisiòleg» aplicats als primers pensadors, i el concepte de *physis* i *psyche* en Aristòtil. Aristòtil, doncs, fou, per al professor de Niksic, l'únic que emprengué una interpretació sistemàtica del pensament

antic, i el primer que aconseguí de situar els pre-socràtics en el lloc que els corresponia dins de la filosofia, alhora que va saber establir la interior unitat de la filosofia pre-socràtica; i això, sense proposar-se un mètode històric.

El capítol segon, com és lògic, és dedicat a l'estudi de Tales, en tant que introductor del concepte d'ἀρχή en resposta a la pregunta: Què existeix? L'aigua existeix, a través de la qual l'absolut Existeix és. Aquesta pregunta havia estat incubada ja en la «teocosmogonia» mítica en el seu impuls cap a l'ontologia. L'autor, a més d'aprofundir en el concepte d'ἀρχή, estudia el de ψυχή en la seva relació amb els déus i en el marc de la literatura homèrica i última aquest capítol tot apuntant els extrems de l'hilozoisme i del panteisme.

El mite, contemplat com a font de la teocosmogonia filosòfica i òrfica, el concepte de caos en Hesíode i l'oceà creador en Homer porten el professor Sijakovic, en aquest capítol tercer, a qüestions fonamentals: mite i λόγος, veritat i història, ritu i realitat, llengua i pensament.

El capítol quart contempla les contribucions d'Anaximandre i Anaxímenes al corrent filosòfic iniciat per Tales de Milet.

L'aportació de l'orfisme, dels pitagòrics i d'Empèdocles al concepte de ψυχή, juntament amb el pensament sobre el mateix tema de Xenòfanes constitueix la matèria del capítol cinquè.

Els capítols sisè, setè i vuitè són dedicats a l'anàlisi de les aportacions d'Heràclit, Parmènides, Empèdocles i Anaxàgoras sobre φυσικς i ψυχή. Al mateix temps l'autor hi introdueix les contribucions als dos conceptes esmentats fetes per Zenó i Melissos.

En el capítol novè, Diògenes d'Apol·lònia és presentat com un intermediari en la construcció de la qüestió so-

bre l'existència del món en introduir-hi la idea d'aire com a constitutiu de tota la realitat, tot oposant-se a la proposta dels nombrosos elements i a la tesi d'Anàgoras sobre el *voûs*, encara que en molts detalls segueix Empèdocles, Anaxàgoras i Anaxímenes.

Demòcrit és analitzat i interpretat en el capítol desè. La integració de la física i l'ètica en la ciència de l'ànima es fonamenta en la teoria de Demòcrit, segons la qual es dona unió entre la moral i la física, de manera que les molèsties que causa el cos i la incultura que té l'ànima porten a les mateixes conseqüències.

El darrer capítol presenta les conclusions i una síntesi. És a dir, el pensament dels pre-socràtics representa una unitat entre *φύσις* i *ψυχή*: els àtoms són la *φύσις*, els àtoms constitueixen la *ψυχή*. A aquesta unitat, li correspon la relació de l'ontologia i la teoria del coneixement, relació ja compresa, encara que oculta, en el «número» pitagòric i en el *λόγος* d'Heràclit, i revelada posteriorment per Plató i Aristòtil. Aristòtil sintetitzà tot aquest moviment filosòfic en escriure que *l'ànima és, d'alguna manera, tots els éssers, ja que els éssers són tant perceptibles com de raó*.

El capítol dotzè comprèn un resum de tota la tesi en alemany.

El professor Sijakovic ofereix, a continuació, una llista de les fonts i dels *instrumenta philologica* que ha utilitzat, recull la bibliografia secundària més selecta i elabora els índexs de llocs, noms, coses i termes filosòfics més importants.

Des d'una perspectiva formal, aquesta obra *Mythos, Physis, Psyche* constitueix un model de perfecció, en tant que revela una exquisida pulcritud en la presentació de les citacions en grec, seguides d'una acurada traducció, i utilitza variants gràfiques amb tot el rigor i constància, que en fan una edició verita-

blement exemplar. En aquests aspectes i, sobretot, en la concepció general de l'obra, l'autor revela un profund arrelament en l'escola alemanya i en la seva metodologia investigadora, sense deixar res en suspens.

Finalment, cal afegir, amb tota justícia, que aquesta tesi juntament amb la manera com ha estat elaborada reafirma, una vegada més, les noves línies de treball que la investigació humanística del final del segle XX està aplicant als seus assoliments. D'aquesta manera es valora l'objectivitat del concepte transmès amb el suport d'un text objectiu, encara que sigui en detriment de la subtileza i de les excel·lències a què ens tenien acostumats els filòlegs i filòsofs al llarg d'aquest segle. Aquest llibre representa, sens dubte, la visió més moderna, més analítica i més clara dintre de l'extensa singladura literària que ha produït, al llarg de segles, el pensament filosòfic pre-socràtic.

Pere Villalba i Varneda

JOAN ALBERICH i Montserrat ROS
(amb la col·laboració de
Joan MORERA)

*La transcripció dels noms propis
grecs i llatins*

Barcelona, Enciclopèdia Catalana
(Biblioteca Universitària 13),
1993, 274 p.

La fretura que la filologia clàssica, en la seva vessant catalana, tenia d'una manual que fixés les normes de transcripció dels noms propis grecs i llatins a la nostra llengua es veu d'ara endavant suplerta per aquest llibre, de l'elaboració del qual, lenta pacient i conscienciosa, teníem, de feia temps, notícia. La tasca, duta a terme